

Аксіологічні засади виховання толерантності студентів ВНЗ

Т.К.ВАРЕНКО

Харківський національний університет ім. В.Н.Каразіна

Виховання толерантності у студентів ВНЗ, які в майбутньому займуть ключові посади в різних галузях життєдіяльності суспільства, є важливою умовою для подальшої його гуманізації й демократизації. Тому проблема толерантності, яка взагалі не є принципово новою для наукової літератури, набуває сьогодні особливої актуальності. У світлі цього значний інтерес викликають як праці сучасних науковців, присвячені формуванню толерантної особистості, так і доробки вчених минулого з цієї проблеми, які набувають сьогодні нового звучання.

Як встановлено, філософські питання виховання толерантності відображені у працях Дж. Локка, В.Соловйова, В.Золотухіна та ін. Етичні й соціокультурні аспекти толерантності висвітлюються у дослідженнях Г.Бакієвої, Г.Балла, Г.Солдатової, В.Шаліна та ін. Сутність толерантності з точки зору психології розкривається в наукових роботах О.Асмолова, Л.Виготського, В.Петровського, О.Леонтєва та ін. Формуванню толерантної свідомості учнівської та студентської молоді присвячені доробки Г.Безюлевої, Г.Скрябіної, О.Шарової та ін. Незважаючи на те, що в останні роки різні аспекти толерантності знайшли широке відображення в науковій літературі, недостатня сформованість цієї особистісної якості в молоді свідчить про те, що окреслена проблема вимагає подальшого дослідження на теоретичному і практичному рівнях.

Як з'ясовано, особливо перспективним аспектом проблеми є дослідження аксіологічних засад виховання толерантності особистості. Це пояснюється тим, що внутрішнім чинником, який забезпечує виявлення толерантності особою, є сформованість її аксіологічно-сміслової сфери. Саме тому відомі науковці (Т.Болотіна, Б.Гершунський, А.Кірьякова, І.Крутова, М.Міриманова, П.Степанов та ін.) вважають запровадження аксіологічного підходу до виховання толерантності як суспільної цінності й індивідуальної ціннісної орієнтації є цілком виправданим.

Виявлення толерантності передусім вимагається в тих випадках, коли стикаються несумісні інтереси, прагнення, життєві цілі різних людей. Для подолання наявних суперечностей між ними кожний учасник взаємодії має бути здатним до конструктивного діалогу, необхідною передумовою успішності якого є наявність у нього особистісної установки на готовність зрозуміти й прийняти позицію партнера. Саме

тому актуальним завданням для викладачів ВНЗ є організація цілеспрямованого виховання толерантності студентів на засадах соціально значущих ціннісних засадах, яке має спрямовуватися на те, щоб кожний із них в умовах взаємодії з іншою людиною сприймав її як безумовну цінність, як унікальну індивідуальність, чії думки, потреби, прагнення треба поважати навіть в тій ситуації, коли вони не відповідають власним переконанням. Як відомо з наукової літератури, особистісні цінності як раціонально-чуттєві регулятори життєдіяльності людини не можна «закласти» зовні до її свідомості. Вони є результатом власних зусиль особи, яка вибірково засвоює загальносуспільні аксіологічні домінанти й переводить їх на рівень власних ціннісних пріоритетів. Однак науковцями доведено, що використання науково обґрунтованих педагогічних засобів дозволяє ефективно впливати на цей процес. Як свідчать результати дослідження, формуванню толерантності студентів ВНЗ на засадах суспільно корисних цінностей сприяє дотримання таких умов: 1) забезпечення оволодіння студентами знань про сутність толерантності як особистісної властивості та її аксіологічні засади, стимулювання їх до толерантної поведінки у взаємовідносинах з іншими людьми; 2) дотримання викладачами у процесі спілкування зі студентами принципу толерантності, демонстрування ними зразків відповідної поведінки; 3) творче використання доробок передового педагогічного досвіду з питань формування толерантності у студентів ВНЗ.